

پرسشنامه طرح پژوهشی پایان نامه های
کارشناسی ارشد (فرم ۲)
(پیشنهاد موضوع پایان نامه)

شماره سند : FTR02-00

نام و نام خانوادگی دانشجو : ملاحات افراسیابی ابدی فومنی

شماره دانشجویی : ۴۰۴۱۴۷۳۰۱۹

رشته تحصیلی : کارشناسی ارشد ناپیوسته مدیریت دولتی

گرایش تحصیلی : بودجه و مالیه عمومی

عنوان پایان نامه : "طراحی مدل بهینه بودجه ریزی عملکردی بر مبنای شاخص های کلیدی عملکرد (KPIs) در سازمان های دولتی ایران"

Title : "Designing an optimal functional budgeting model based on key performance indicators (KPIs) in Iran's government organizations"

نوع تحقیق :

☐ کاربردی

☒ (نظری)

☐ بنیادی

۱- اطلاعات مربوط به دانشجو :

تعداد واحدهای باقیمانده

۱-۱) تعداد واحدهای گذرانده

۲-۱) آدرس : گیلان - شهرستان فومن -

تلفن :

۲- اطلاعات مربوط به استاد راهنما و مشاور :

سمت	نام و نام خانوادگی	رتبه دانشگاهی	محل خدمت	درصد همکاری
استاد راهنما				
استاد مشاور				

۳- اطلاعات مربوط به پایان نامه :

۱-۳) **بیان مساله** (مساله، علل به وجود آورنده مساله، زمینه ی مساله، گستردگی مساله، ناکافی بودن تحقیقات انجام شده):
“ساختار بودجه ریزی عمومی در جمهوری اسلامی ایران، همواره تحت تأثیر شدید متغیرهای کلان اقتصادی بین المللی، به ویژه نوسانات نرخ ارز، قرار داشته است. این وابستگی ساختاری، مدل های سنتی بودجه ریزی را که عمدتاً بر مبنای ثبات نسبی متغیرها بنا شده اند، با چالش جدی مواجه ساخته است؛ چرا که افزایش هزینه های ارزی پروژه های عمرانی و کاهش ارزش درآمدهای نفتی، عدم قطعیت را در برآورد منابع و مصارف رسمی افزایش داده و اصل توازن بودجه را به مخاطره می اندازد. با این حال، ادبیات نظری موجود در زمینه مدیریت مالی دولتی، غالباً نتوانسته است چارچوب جامعی برای مدل سازی ریسک های ساختاری بودجه در برابر شوک های ارزی ارائه دهد که فراتر از راهکارهای کوتاه مدت تعدیلی باشد. بنابراین، این پژوهش با هدف پر کردن این شکاف نظری، به بررسی و ارزیابی مدل های پیشرفته نظری مدیریت مالی ریسک (مانند بودجه ریزی بر مبنای سناریو و مدیریت پورتفولیوی مالی دولت) می پردازد تا چارچوبی تئوریک برای مقاومت پذیر ساختن فرآیند بودجه ریزی در برابر بی ثباتی های ارزی پیشنهاد نماید.”

علل به وجود آورنده مسئله (با تمرکز نظری):

“علل اصلی بروز این چالش در نظام بودجه ریزی عمومی، ریشه در پارادایم های سنتی مدل سازی اقتصادی دولت دارد که بر پایه مفروضات کلاسیک ثبات اقتصادی و قابلیت پیش بینی بلندمدت بنا شده اند. این علل شامل سه محور اساسی است: اول، وابستگی ساختاری اقتصاد به منابع غیرقابل اتکای درآمدی (نظیر درآمدهای نفتی با نوسان بالا) که مفهوم «پایداری مالی» را تضعیف می کند. دوم، تأخیر نهادی و عدم انعطاف پذیری فرآیندهای قانونی بودجه ریزی است که اجازه واکنش سریع به تغییرات نرخ ارز را نمی دهد و عملاً دولت را مجبور به پذیرش انحرافات گسترده پس از وقوع می کند (نظریه قفل شدگی نهادی). سوم، محدودیت های ذاتی مدل های نظری غالب در مدل سازی عدم قطعیت های شدید غیرسیستماتیک (Idiosyncratic Risks) است؛ مدل های سنتی عمدتاً بر ریسک های سیستماتیک (قابل اندازه گیری با ابزارهای آماری استاندارد) تمرکز دارند، در حالی که شوک های ناگهانی ارزی نیازمند چارچوب های تئوریک مدیریت ریسک پیچیده تری هستند که تاکنون به طور کامل در ادبیات بودجه ریزی عمومی ایران ادغام نشده اند.”

مطالب فوق علل را در سه سطح اقتصادی (وابستگی)، نهادی (فرآیند) و نظری (مدل سازی) دسته بندی و تشریح میکند.

زمینه مسئله :

“مسئله عدم انطباق بودجه با نوسانات ارزی، در بستر تحولات بنیادین اقتصاد جهانی و افزایش بی ثباتی های ژئوپلیتیکی برجسته شده است. در عصر حاضر که تحولات اقتصادی به سرعت رخ می دهند، دولت ها ناگزیر به تعامل با محیطی با ریسک بالا هستند. عدم وجود یک چارچوب نظری منسجم برای بودجه ریزی انعطاف پذیر، موجب کاهش کارایی هزینه های عمومی، تضعیف قدرت خرید جامعه از طریق تورم ناشی از کسری بودجه و عدم تحقق اهداف توسعه ملی می گردد. بنابراین، پژوهش در این زمینه، نه صرفاً یک کنکاش آکادمیک، بلکه پاسخی ضروری به نیاز مبرم حکمرانی مالی کارآمد در یک اقتصاد پویا و متلاطم است.” زمینه مسئله اهمیت موضوع را در راستای اهداف کلان تر حکمرانی و توسعه قرار می دهد.

گسترده گی مسئله :

“گسترده گی این مسئله فراتر از صرفاً کسری ترازنامه دولت است و ابعاد متعددی را دربرمی گیرد:

در سطح کلان اقتصادی، نوسانات ارزی کنترل نشده، بر تراز پرداخت‌های کشور و ثبات نرخ تورم عمومی تأثیر مخرب می‌گذارد؛ در سطح عملیاتی سازمان‌ها، فرآیندهای تخصیص منابع در وزارتخانه‌ها و نهادهای اجرایی را مختل کرده و مانع از پیش‌بینی دقیق هزینه‌های جاری و سرمایه‌گذاری‌های زیرساختی می‌شود؛ و در سطح اجتماعی، این نوسانات به طور مستقیم با عدم قطعیت در ارائه خدمات عمومی (مانند یارانه‌ها، بهداشت و آموزش) و تأثیر بر عدالت توزیعی مرتبط است. این تحقیق، گستره‌ی تأثیر را محدود به سازمان‌های کلیدی دولت (مانند سازمان برنامه و بودجه و وزارت امور اقتصادی و دارایی) و اثرات آن بر بودجه عمرانی و تملک دارایی‌ها در یک دوره زمانی مشخص (مثلاً پنج سال گذشته) خواهد نمود تا امکان استخراج مدل‌های عملیاتی میسر گردد.

گسترده‌ی ابعاد سه‌گانه (کلان، عملیاتی، اجتماعی) را مشخص کرده و مرزهای تحقیق (نهادهای مورد مطالعه و نوع بودجه) را نیز تعریف می‌کند.

“علی‌رغم وجود مطالعات متعدد در حوزه بودجه‌ریزی در ایران، تحقیقات موجود عمدتاً بر تحلیل اثرات بلندمدت و ساختاری نوسانات اقتصادی یا صرفاً توصیف روش‌های سنتی بودجه‌ریزی متمرکز بوده‌اند. شکاف اصلی در این زمینه، فقدان یک چارچوب تجربی و نظری یکپارچه برای طراحی مکانیزم‌های بودجه‌ریزی مبتنی بر سناریوهای تهاجمی ارزی است که بتواند به صورت فعال (Proactive) و نه صرفاً واکنشی (Reactive) عمل کند. تحقیقات پیشین نتوانسته‌اند مدل‌های عملیاتی و شاخص‌های عملکردی (KPIs) مشخصی را ارائه دهند که مستقیماً قابل استقرار در نظام بودجه‌ریزی عملکردی ایران برای مدیریت شوک‌های ارزی باشند؛ بنابراین، پژوهش حاضر با ارائه این مدل عملیاتی، خلاء نظری و کاربردی موجود را پر خواهد کرد.”

۲-۳) تشریح موضوع، ضرورت و اهمیت تحقیق :

در دهه‌های اخیر، نظام بودجه‌ریزی در بخش عمومی ایران همچنان بر مبنای رویکردهای سنتی و هزینه‌محور استوار بوده است که تمرکز آن بر تخصیص منابع بدون توجه کافی به نتایج و اثربخشی عملکرد بوده است. این امر موجب شده تا ارتباط میان هزینه‌کرد دولت و دستاوردهای واقعی دستگاه‌ها، شفاف و قابل سنجش نباشد. در نتیجه، کارایی هزینه‌های عمومی کاهش یافته، منابع محدود مالی به شکل غیرهدفمند مصرف شده و پاسخ‌گویی مدیران اجرایی در برابر عملکرد سازمانی به‌درستی قابل ارزیابی نیست.

از سوی دیگر، تحولات اقتصادی، فشارهای مالی بر بودجه دولت، و مطالبات اجتماعی برای شفافیت و پاسخ‌گویی بیشتر ایجاب می‌کند که نظام بودجه‌ریزی کشور به سمت مدل‌های عملکردی و مبتنی بر نتایج حرکت کند. طراحی یک مدل بهینه که بتواند شاخص‌های کلیدی عملکرد (KPIs) را با سازوکارهای تخصیص منابع و ارزیابی عملکرد تلفیق نماید، ضرورت حیاتی برای افزایش کارایی، پاسخ‌گویی و عدالت در توزیع بودجه به شمار می‌رود.

علاوه بر آن، نبود چارچوب بومی و استاندارد برای سنجش عملکرد دستگاه‌های دولتی موجب ناهماهنگی بین نهادهای اجرایی و ضعف در تصمیم‌گیری‌های مالی شده است. لذا این تحقیق با هدف ارائه یک مدل علمی و بومی برای بودجه‌ریزی عملکردی مبتنی بر شاخص‌های سنجش‌پذیر، می‌تواند به تحقق اهداف کلان حکمرانی مالی، افزایش شفافیت، و ارتقای بهره‌وری بخش عمومی ایران کمک کند.

در مجموع، اهمیت این تحقیق در آن است که با ارائه چارچوب نظری و کاربردی، زمینه‌ی استقرار نظام بودجه‌ریزی عملکردی در سازمان‌های دولتی ایران را فراهم می‌سازد، شکاف میان اهداف سیاستی و هزینه‌های عملیاتی را کاهش می‌دهد، و در نهایت به توسعه‌ی الگوی مدیریت مالی هوشمند و شفاف، هماهنگ با استانداردهای نوین اداره بخش عمومی در عصر تحول دیجیتال منجر می‌شود.

۳-۳) سابقه تحقیقات و مطالعات انجام گرفته (عنوان تحقیق، سال انجام تحقیق، محقق و یافته های تحقیق را پس از توضیح در قالب یک جدول ترسیم نمایید):

در تدوین پیشینه پژوهش می توان به مطالعات داخلی که به نقد وضعیت موجود و یا عوامل موفقیت این نظام پرداخته اند، اشاره کرد. شکاف اصلی در پژوهش های پیشین، نبود یک مدل جامع و بومی شده است که به طور خاص بر یکپارچه سازی نهایی انتخاب KPI ها و مدل تخصیص منابع تمرکز کند.

ارتباط و شکاف با پژوهش حاضر	یافته های اصلی تحقیق	محقق (یا منبع)	عنوان تحقیق (و سال انجام تحقیق)	ردیف
ارتباط: بر لزوم تغییر از روش سنتی به عملیاتی تأکید دارد. شکاف: صرفاً به نقد وضعیت موجود و لزوم اجرای عملیاتی پرداخته، اما به طراحی مدل بهینه و ساختار KPI ها نپرداخته است.	روش سنتی بودجه ریزی ایران ناقص است؛ سازمان ها بودجه سال جاری را با در نظر گرفتن تورم افزایش می دهند، بدون ارزیابی عملکرد و هزینه واقعی واحد عملکردی. بودجه عملیاتی کنترل کننده عملکرد است.	شهاب کهزاد (نشریه علمی رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری)	بررسی اجرای بودجه ریزی عملیاتی در سازمان های دولتی و راهبرد ... (۱۴۰۳)	۱
ارتباط: به شناسایی عوامل موفقیت در استقرار این نظام پرداخته است. شکاف: تمرکز بر عوامل استقرار است نه طراحی مدل بهینه KPI محور برای تخصیص منابع در مدل نهایی.	عوامل کلیدی استقرار شامل عوامل محیطی (مانند پذیرش سیاسی)، عوامل انسانی (مانند سیاست های انگیزشی) و عوامل سازمانی (مانند وجود بانک اطلاعاتی جامع و استقرار نظام برنامه ریزی استراتژیک) هستند.	جواد پورغفار (Civilica)	شاخص های موثر بر استقرار بودجه ریزی بر مبنای عملکرد بهنگام در بخش عمومی ایران (داده های سال ۱۴۰۰)	۲
ارتباط: نشان می دهد که چالش های روش سنتی (که ضرورت تحقیق شما را تأیید می کند) همچنان پابرجاست. شکاف: ماهیت آن توصیفی - تحلیلی از وضعیت بودجه است و روشی برای بهینه سازی آن ارائه نمی دهد.	تحقق کامل اعتبارات هزینه ای و سهم بالای هزینه های جاری در بودجه، نشان دهنده تداوم وابستگی دستگاه ها به تخصیص های سنتی است.	مرکز پژوهش های مجلس / منابع خبری تخصصی	بررسی عملکرد قانون بودجه و عملکرد مالی دولت در سال ۱۴۰۲ (گزارش های تحلیلی)	۳

تحقیقات پیشین (ردیف ۱ و ۲) به خوبی نشان داده‌اند که نظام بودجه‌ریزی فعلی ناکارآمد است و عواملی که برای موفقیت بودجه‌ریزی عملکردی لازم است چه مواردی هستند. با این حال، به صورت منسجم و سیستمی به «طراحی یک مدل یکپارچه» نپرداخته‌اند که دقیقاً مشخص کند:

۱. بر اساس الزامات سازمان‌های دولتی ایران، بهترین شاخص‌های کلیدی عملکرد (KPIs) کدامند؟

۲. چگونه می‌توان وزن‌دهی این KPIها را به فرمول بهینه‌ی تخصیص بودجه (به جای تخصیص سنتی) تبدیل کرد؟

رویکرد پیشنهادی برای پر کردن شکاف تحقیقاتی

مرحله ۱: شناسایی و بومی‌سازی شاخص‌های کلیدی عملکرد (KPIs)

۱. مطالعه تطبیقی و چارچوب‌بندی (Benchmarking):

- بررسی مدل‌های موفق بین‌المللی بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد (مانند مدل‌های OECD، سازمان‌های دولتی پیشرو در آسیا و اروپا) که از KPIهای متفاوتی برای حوزه‌های مختلف (مانند کیفیت خدمات، کارایی عملیاتی، و اثربخشی سیاست‌ها) استفاده می‌کنند.
- تحلیل اسناد و قوانین بالادستی ایران (مانند برنامه هفتم توسعه، قوانین بودجه سنواتی و اسناد بالادستی بالادستی) برای شناسایی اولویت‌های کلان دولت.

۲. اعتبارسنجی خبرگان و دلفی اصلاح‌شده:

- تدوین یک لیست اولیه از KPIهای بالقوه بر اساس مطالعات تطبیقی و اسناد داخلی.
- استفاده از تکنیک دلفی (Delphi Method) با حضور خبرگان بخش دولتی، سازمان برنامه و بودجه، و اساتید دانشگاه برای اولویت‌بندی، اعتبارسنجی و بومی‌سازی این KPIها. این امر تضمین می‌کند که KPIهای انتخابی نه تنها علمی هستند، بلکه قابل اندازه‌گیری و پذیرش در محیط عملیاتی ایران می‌باشند.

مرحله ۲: طراحی مدل ریاضی و الگوریتم تخصیص بهینه

۱. مدل‌سازی چند هدفه (Multi-Objective Modeling):

- برخلاف مدل‌های سنتی که صرفاً هزینه را لحاظ می‌کنند، مدل پیشنهادی باید همزمان چند هدف متضاد را بهینه کند؛ مثلاً:
- هدف ۱: حداکثر کردن سطح عملکرد (بر اساس مجموع امتیاز KPIهای وزنی).
- هدف ۲: حداقل کردن انحراف از سقف بودجه مصوب (حفظ انضباط مالی).
- هدف ۳: تضمین حداقل‌های ضروری برای سازمان‌های حیاتی (تأمین نیازهای پایه).
- استفاده از روش‌هایی مانند برنامه‌ریزی خطی (LP) یا برنامه‌ریزی چند هدفه (MOP) برای رسیدن به مرزهای کارایی پارتو (Pareto Frontier).

۲. تعیین وزن دهی و ماتریس عملکرد-بودجه:

- ایجاد یک مدل برای تعیین وزن هر KPI (مثلاً با استفاده از روش AHP یا Entropy) که نشان دهد چقدر از بودجه هر واحد باید وابسته به عملکرد آن واحد باشد.
- طراحی یک "ماتریس عملکرد-بودجه" که خروجی آن مستقیماً تخصیص بودجه سال آتی بر اساس امتیاز عملکرد سال گذشته و اهداف آتی باشد.

مرحله ۳: اعتبارسنجی و ارائه چارچوب اجرایی

۱. آزمایش شبیه سازی (Simulation):

- اعمال مدل طراحی شده بر روی داده های بودجه ای یک سازمان دولتی نمونه
- مقایسه نتایج تخصیص بودجه مدل جدید با تخصیص سنتی در سال گذشته برای ارزیابی میزان بهبود کارایی
- ۲. تدوین دستورالعمل اجرایی:
- تبدیل مدل ریاضی پیچیده به یک "دستورالعمل اجرایی گام به گام" و فرم های استاندارد که توسط مدیران مالی و برنامه ریزی سازمان های دولتی قابل استفاده باشد.
- این امر تضمین می کند که تحقیق شما صرفاً یک مقاله آکادمیک نخواهد بود، بلکه یک ابزار مدیریتی قابل استفاده است.

۳-۴) اهداف (کلی و جزئی) تحقیق :

هدف کلی:

طراحی مدل بهینه بودجه ریزی عملکردی بر مبنای شاخص های کلیدی عملکرد (KPIs) در سازمان های دولتی ایران.

اهداف جزئی (Specific Objectives)

اهداف جزئی معمولاً در سه دسته بیان می شوند:

الف) اهداف توصیفی (Descriptive Objectives)

۱. بررسی وضعیت موجود نظام بودجه ریزی در سازمان های دولتی ایران.
۲. شناسایی نقاط قوت و ضعف الگوی فعلی بودجه ریزی عملکردی.
۳. تعیین شاخص های کلیدی عملکرد (KPIs) قابل استفاده در سازمان های دولتی.
۴. تحلیل عوامل سازمانی مؤثر بر پیاده سازی بودجه ریزی عملکردی.

ب) اهداف رابطه ای (Testing / Relational Objectives)

۱. بررسی رابطه بین میزان استفاده از KPIs و اثربخشی فرآیند بودجه ریزی.
۲. تحلیل اثر شاخص های عملکردی بر دقت تخصیص منابع مالی.
۳. بررسی رابطه بین فرهنگ سازمانی و موفقیت اجرای مدل بودجه ریزی عملکردی.

ج) اهداف کاربردی (Applicative Objectives)

۱. طراحی مدل بومی و بهینه بودجه‌ریزی عملکردی بر اساس KPIs در سازمان‌های دولتی ایران.
۲. ارائه چارچوب اجرایی برای پیاده‌سازی مدل پیشنهادی در دستگاه‌های دولتی.
۳. تدوین فهرستی از شاخص‌های کلیدی عملکرد مناسب برای دستگاه‌های اجرایی کشور.
۴. ارائه راهکارهایی برای بهبود پاسخگویی و افزایش بهره‌وری در نظام بودجه‌ریزی.

۳-۵) سوالات یا فرضیه‌های تحقیق :

فرضیه اصلی : طراحی مدل بهینه بودجه‌ریزی عملکردی بر مبنای شاخص‌های کلیدی عملکرد (KPIs)، منجر به بهبود معنادار اثربخشی و کارایی تخصیص منابع در سازمان‌های دولتی ایران خواهد شد.

فرضیه اصلی :

الف) فرضیه‌های مربوط به شاخص‌های کلیدی عملکرد (KPIs)

۱. H1: بومی‌سازی و انطباق شاخص‌های کلیدی عملکرد (KPIs) با مأموریت‌های سازمان‌های دولتی ایران، بر قابلیت پذیرش و اجرای مدل تأثیر مثبت و معناداری دارد.
۲. H2: دقت و شفافیت در اندازه‌گیری شاخص‌های کلیدی عملکرد (KPIs)، با دقت و کیفیت تخصیص بودجه رابطه مثبت و معناداری دارد.
۳. H3: کیفیت داده‌های عملکردی حاصل از KPIs، با توانایی مدیران در تصمیم‌گیری برای بودجه‌ریزی رابطه مثبت و معناداری دارد.

ب) فرضیه‌های مربوط به عوامل سازمانی و مدیریتی

۴. H4: حمایت و تعهد مدیریت ارشد سازمان‌های دولتی، بر موفقیت پیاده‌سازی مدل بهینه بودجه‌ریزی عملکردی تأثیر مثبت و معناداری دارد.
۵. H5: فرهنگ سازمانی حاکم بر سازمان‌های دولتی (مانند شفافیت و پاسخگویی)، با اثربخشی اجرای مدل پیشنهادی رابطه مثبت و معناداری دارد.
۶. H6: آموزش و توانمندسازی کارکنان در حوزه بودجه‌ریزی عملکردی، بر موفقیت فرآیند استقرار مدل تأثیر مثبت و معناداری دارد.
۷. H7: استفاده از سیستم‌های اطلاعاتی و فناوری مناسب، بر یکپارچگی داده‌های عملکردی و مالی در مدل بودجه‌ریزی تأثیر مثبت و معناداری دارد.
- ج) فرضیه‌های مربوط به ساختار و فرآیند مدل
۸. H8: وجود مکانیزم‌های انگیزشی و پاداش مرتبط با دستیابی به اهداف عملکردی (KPIs)، بر موفقیت اجرای مدل پیشنهادی تأثیر مثبت و معناداری دارد.
۹. H9: وجود ارتباط شفاف بین برنامه‌های استراتژیک و تخصیص بودجه (براساس مدل پیشنهادی)، بر کارایی تخصیص منابع تأثیر مثبت و معناداری دارد.

۳-۶) در صورت کاربردی بودن طرح چه سازمان‌هایی می‌توانند از نتایج بدست آمده استفاده کنند :

این سازمان‌ها هسته اصلی نظام بودجه‌ریزی و سیاست‌گذاری مالی دولت هستند و نتایج تحقیق مستقیماً بر فرآیندهای آن‌ها تأثیر می‌گذارد:

۱. معاونت برنامه‌ریزی و بودجه ریاست جمهوری / سازمان برنامه و بودجه کشور:

- **کاربرد:** این سازمان متولی اصلی تدوین چارچوب بودجه‌ریزی کل کشور است. مدل بهینه طراحی شده می‌تواند به عنوان الگوی مرجع ملی برای کلیه دستگاه‌های اجرایی تدوین و ابلاغ شود تا از پراکندگی و ناکارآمدی روش‌های سنتی رها شوند.

۲. وزارت امور اقتصادی و دارایی (به ویژه خزانه کل کشور):

- **کاربرد:** بهبود در شفافیت مالی، ارزیابی دقیق‌تری از عملکرد مالی دستگاه‌ها و تخصیص بهینه منابع بر اساس نتایج واقعی (نه صرفاً بر اساس درخواست‌های سالیانه).

۳. سازمان اداری و استخدامی کشور:

- **کاربرد:** مدل بهینه، مبنای محکمی برای ارتباط بودجه با عملکرد نیروی انسانی فراهم می‌کند. این امر می‌تواند به طراحی نظام‌های پرداخت و پاداش مبتنی بر عملکرد (که مبتنی بر همان KPIs است) کمک کند.

۴. دیوان محاسبات کشور:

- **کاربرد:** ارائه یک چارچوب استاندارد و شفاف برای نظارت و حسابرسی عملکردی دستگاه‌های دولتی. اگر مبنای بودجه‌ریزی بر KPIهای مشخص و بومی باشد، حسابرسی عملکردی آسان‌تر و مستندتر خواهد شد.

سازمان‌های اجرایی و عمومی (Operational Users)

تمامی وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی که بودجه عمومی دریافت و صرف می‌کنند، از این مدل سود خواهند برد:

- **کلیه وزارتخانه‌ها:** (مثلاً وزارت بهداشت، آموزش و پرورش، راه و شهرسازی و...) که در تخصیص بودجه‌های عمرانی و جاری خود نیازمند کارایی بیشتر هستند.
- **سازمان‌های مستقل یا عمومی غیردولتی دولتی:** مانند سازمان تأمین اجتماعی، شهرداری‌ها (در صورت ارتباط بودجه‌ای با دولت مرکزی) یا نهادهای عمومی غیردولتی که نیازمند اثبات کارایی به نهادهای نظارتی هستند.

استفاده‌های فرعی و علمی

۱. **مؤسسات پژوهشی و دانشگاهی:** مدل می‌تواند به عنوان یک الگوی کاربردی برای تدریس و تحقیقات آتی در حوزه مدیریت دولتی، مالیه عمومی و حکمرانی مورد استفاده قرار گیرد.
۲. **مشاوران و شرکت‌های خصوصی:** شرکت‌هایی که در حوزه ارائه خدمات بهبود فرآیندهای سازمانی و استقرار سیستم‌های مدیریت عملکرد (مانند پیاده‌سازی ERP یا داشبوردهای مدیریتی) فعالیت می‌کنند، از این مدل به عنوان یک چارچوب بومی استفاده خواهند کرد.

۴- روش شناسایی تحقیق :

۴-۱) روش تحقیق : رویکرد پژوهش ترکیبی (Mixed Methods) است که از مدل‌های توالی اکتشافی (Exploratory Sequential)، یا توالی تبدیل (Convergent Parallel) پیروی می‌کند؛ به طوری که ابتدا فاز کیفی به منظور ساخت و شناسایی اجزای مدل و سپس فاز کمی به منظور آزمون و اعتبارسنجی مدل طراحی شده انجام می‌پذیرد.

روش‌شناسی پیشنهادی در دو فاز اصلی اجرا می‌شود:

۱. فاز کیفی (Qualitative Phase): طراحی و ساخت مدل

این فاز برای درک عمیق، استخراج اجزای مدل و طراحی چارچوب مفهومی ضروری است.

- نوع روش: کیفی اکتشافی.

- ابزار گردآوری داده: مصاحبه‌های عمیق نیمه‌ساختاریافته با مدیران ارشد، کارشناسان بودجه و خبرگان حوزه مدیریت دولتی.
 - تحلیل داده‌ها: تحلیل محتوای کیفی (برای کدگذاری و استخراج ابعاد و شاخص‌های کلیدی عملکرد (KPIs) متناسب با ساختار دولت ایران).
 - خروجی: پیش‌نویس مدل مفهومی و چارچوب نظری بودجه‌ریزی عملکردی بومی.
- ۲. فاز کمی (Quantitative Phase):** اعتبارسنجی و آزمون مدل
- پس از طراحی مدل، باید مشخص شود که این مدل چقدر قابلیت اجرا و تأثیرگذاری بر عملکرد سازمان‌ها را دارد.
- نوع روش: پیمایشی (Survey) و تأییدی.
 - ابزار گردآوری داده: پرسشنامه استاندارد شده (بر اساس مدل فاز کیفی) که بین مدیران و کارشناسان سازمان‌های دولتی توزیع می‌شود.
 - جامعه آماری: مدیران و کارشناسان مرتبط در دستگاه‌های اجرایی مختلف.
 - تحلیل داده‌ها: استفاده از مدل معادلات ساختاری (SEM) برای آزمون فرضیه‌ها، سنجش روابط بین متغیرها و تأیید روابی و پایایی مدل طراحی شده.

۴-۲) معرفی ابزار گردآوری اطلاعات و ویژگی‌های آن (اعتبار و روایی) : (با تمرکز بر بودجه‌ریزی عملکردی)

از آنجا که روش ترکیبی (Mixed Methods) است، دو ابزار اصلی در دو فاز متفاوت به کار گرفته می‌شود:

۱. ابزار فاز کیفی: مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و مستندات

این ابزار برای شناسایی، استخراج و تعریف دقیق ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های کلیدی عملکرد (KPIs) بومی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

ابزار	ویژگی و کاربرد در پروژه	نحوه تضمین اعتبار و روایی
مصاحبه با خبرگان (Semi-Structured Interview)	هدف این مصاحبه‌ها درک عمیق چالش‌های بودجه‌ریزی عملکردی در ایران، شناسایی بهترین شیوه‌ها و استخراج عناصر مدل است. مصاحبه‌ها با مدیران ارشد، معاونین برنامه‌ریزی و کارشناسان بودجه دستگاه‌های دولتی انجام می‌شود.	اعتبار (Validity): اعتبار محتوایی (Content Validity) از طریق بررسی اعضای خبرگان (Expert Panel Review) تضمین می‌شود. پیش‌نویس پروتکل مصاحبه برای تأیید میزان پوشش موضوعی به خبرگان ارائه خواهد شد.
مطالعه اسنادی و متون	بررسی اسناد بالادستی (قوانین برنامه توسعه، بودجه‌ریزی سنواتی، بخشنامه‌های سازمان برنامه و بودجه و دیوان محاسبات) برای اطمینان از انطباق مدل طراحی شده با الزامات قانونی کشور.	اعتبار (Validity): اعتبار سند (Document Validity) از طریق تطبیق مؤلفه‌های استخراج شده با متن صریح قوانین و مقررات انجام می‌پذیرد.

۲. ابزار فاز کمی: پرسشنامه استاندارد شده

این ابزار برای اندازه‌گیری، سنجش و اعتبارسنجی نهایی ساختارهای استخراج شده در فاز کیفی در سطح جامعه آماری بزرگتر به کار می‌رود.

نحوه تضمین اعتبار و روایی	ویژگی و کاربرد در پروژه	ابزار
اعتبار (Validity): ۱. روایی محتوا (Content Validity): ارائه پرسشنامه نهایی به تنی چند از خبرگان (همان خبرگان فاز کیفی یا گروهی مستقل) برای تأیید کامل بودن و درک پذیری گویه‌ها. ۲. روایی سازه (Construct Validity): از طریق تحلیل عاملی تأییدی (CFA) در نرم‌افزارهایی مانند AMOS/SmartPLS	پرسشنامه شامل گویه‌هایی است که ابعاد و شاخص‌های طراحی شده در فاز کیفی را پوشش می‌دهند. این گویه‌ها معمولاً بر اساس مقیاس لیکرت (مثلاً ۵ یا ۷ درجه‌ای) تنظیم می‌شوند تا میزان درک، پذیرش یا تأثیرگذاری آن‌ها بر فرآیند بودجه‌ریزی عملکردی سنجیده شود.	پرسشنامه مبتنی بر مدل مفهومی (Questionnaire)
روایی (Reliability): ۱. پایایی درونی (Internal Consistency): با محاسبه آلفای کرونباخ (α) برای هر سازه؛ مقدار $\alpha \geq 0.7$ مطلوب است. ۲. پایایی ترکیبی (Composite Reliability - CR): محاسبه CR برای اطمینان از انسجام سازه.		

مهم‌ترین ویژگی این روش‌شناسی آن است که روایی محتوایی مدل (فاز کیفی) در ابتدا با نظر متخصصان تأیید می‌شود و سپس روایی سازه مدل (فاز کمی) با استفاده از آزمون‌های آماری پیشرفته (CFA/SEM) به صورت تجربی سنجیده خواهد شد.

۳-۴) محدوده تحقیق :

الف) قلمرو موضوعی تحقیق :

قلمرو موضوعی این تحقیق بر سه محور اصلی متمرکز است و از پرداختن به سایر حوزه‌ها پرهیز می‌کند:

۱. تمرکز بر بودجه‌ریزی عملکردی (Performance-Based Budgeting - PBB):

تمرکز اصلی بر فاز طراحی و تخصیص منابع است و به حوزه‌هایی مانند بودجه‌ریزی سنتی (عملیاتی صرف) یا حسابداری دولتی نمی‌پردازد، مگر به عنوان مقایسه.

۲. مبنا قرار دادن شاخص‌های کلیدی عملکرد (KPIs):

تحقیق به‌طور خاص بر چگونگی انتخاب، تعریف، وزن‌دهی، و ادغام شاخص‌های عملکردی (عملیاتی، مالی و استراتژیک) در فرمول تخصیص بودجه متمرکز است. مدل طراحی‌شده باید بر مبنای این شاخص‌ها به «بهینه‌سازی» دست یابد.

۳. بومی‌سازی در چارچوب قوانین ایران:

مدل طراحی‌شده باید کاملاً با ساختار و قوانین مالی و اداری حاکم بر ایران سازگار باشد (مانند قوانین برنامه و بودجه، قوانین برنامه توسعه و مصوبات مجلس).

ب) قلمرو زمانی تحقیق (Time Scope)

۱. دوره داده‌های مورد استفاده (برای مدل‌سازی): تعیین بازه‌ای مشخص (مثلاً پنج سال گذشته از زمان شروع

تحقیق) که داده‌های عملکردی و بودجه‌ای برای آموزش و اعتبارسنجی مدل کمی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۲. دوره کاربرد مدل (پیشنهادی): مدل پیشنهادی با هدف استفاده در چرخه بودجه‌ریزی سالانه آتی سازمان‌های دولتی طراحی می‌شود.

ج) قلمرو مکانی تحقیق (Spatial Scope)

قلمرو مکانی این تحقیق به‌طور واضح توسط عنوان مشخص شده است:

۱. جامعه آماری اصلی: سازمان‌های دولتی ایران (دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده ۲۹ قانون برنامه و بودجه).

۲. نمونه مورد مطالعه (در صورت نیاز به مطالعه موردی): ممکن است برای اعتبارسنجی عمیق‌تر مدل، یک یا چند دستگاه اجرایی خاص (مثلاً وزارتخانه‌ای منتخب یا سازمانی دارای فعالیت مشخص) به عنوان نمونه موردی برای شبیه‌سازی انتخاب شوند، اما تمرکز نهایی بر قابلیت تعمیم مدل به کل سازمان‌های دولتی است.

این تحقیق بر توسعه یک چارچوب بهینه‌سازی تخصیص بودجه برای تمام دستگاه‌های دولتی ایران با اتکا به شاخص‌های عملکردی بومی شده در یک بازه زمانی مشخص از گذشته و برای آینده برنامه‌ریزی متمرکز است.

۴-۴) جامعه آماری: (N)

کلیه کارکنان (سطوح عملیاتی، کارشناسی و مدیریتی) سازمان‌های انتخابی در قلمرو مکانی تحقیق که به صورت تمام‌وقت مشغول به کار هستند.

۴-۵) نمونه آماری، تعیین اندازه ی نمونه و روش نمونه گیری:

حجم نمونه به استفاده از فرمول کوکران یا جداول تعیین حجم نمونه برای جوامع محدود/نامحدود محاسبه خواهد شد. در تحقیقات پیمایشی مدیریت، معمولاً حجم نمونه بین ۱۵۰ تا ۳۰۰ نفر به عنوان یک حجم مناسب در نظر گرفته می‌شود تا نتایج از لحاظ آماری معتبر باشند.

بهترین روش، نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌بندی‌شده (Stratified Random Sampling) یا نمونه‌گیری تصادفی ساده (Simple Random Sampling) است.

برای اطمینان از اینکه همه سطوح سازمانی (مدیران ارشد، میانی و عملیاتی) و واحدهای مختلف (مالی، تولید، منابع انسانی و...) به نسبت وزن خود در جامعه آماری، در نمونه حضور داشته باشند.

۴-۶) روش های تجزیه و تحلیل اطلاعات (با توجه به اهداف خود از چه روش یا روشهای آماری استفاده خواهید نمود/

۱. تجزیه و تحلیل داده‌های فاز کیفی (مصاحبه و دلفی)

هدف در این فاز، استخراج مفاهیم، شناسایی شاخص‌ها و دستیابی به اجماع نظر خبرگان است.

هدف از روش	روش تجزیه و تحلیل	ابزار جمع‌آوری
کدگذاری داده‌های مصاحبه‌ها، استخراج مفاهیم، شناسایی چالش‌ها، شناسایی مؤلفه‌های اولیه مدل و KPIهای پیشنهادی.	تحلیل تماتیک (Thematic Analysis) یا تحلیل محتوای کیفی (Qualitative Content Analysis)	مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته

هدف از روش	روش تجزیه و تحلیل	ابزار جمع آوری
دستیابی به اجماع نظر (Consensus) در مورد اهمیت و اولویت‌بندی شاخص‌های کلیدی عملکرد (KPIs) و عناصر مدل.	آمار توصیفی تکرارشونده (محاسبه میانگین، میانه، و انحراف معیار پاسخ‌های هر راند)	روش دلفی (Delphi)

۲. تجزیه و تحلیل داده‌های فاز کمی (پرسشنامه اعتبارسنجی)

هدف در این فاز، اعتبارسنجی آماری ساختار مدل طراحی شده در فاز کیفی و تعیین روابط بین متغیرها است.

توضیح و کاربرد	روش آماری پیشنهادی	هدف آماری
برای اطمینان از اینکه شاخص‌های (سوالات) پرسشنامه واقعاً آن مفاهیم (مثل ابعاد بودجه‌ریزی عملکردی) را که شما در فاز کیفی تعریف کرده‌اید، اندازه‌گیری می‌کنند.	تحلیل عاملی تأییدی (Confirmatory Factor Analysis - CFA)	بررسی روایی سازه مدل
روش اصلی برای آزمودن و تأیید نهایی مدل پیشنهادی شما. این روش همزمان روابط بین متغیرهای پنهان (مانند عوامل موفقیت مدل) و متغیرهای مشاهده‌شده (شاخص‌ها) را می‌سنجد و میزان برازش کلی مدل با داده‌های واقعی را نشان می‌دهد.	مدل‌سازی معادلات ساختاری (Structural Equation Modeling - SEM)	تأیید نهایی روابط مدل
شامل فراوانی، میانگین، انحراف معیار و جداول توزیع پاسخ‌ها برای توصیف مشخصات نمونه و ادراک کلی پاسخ‌دهندگان نسبت به اجرای بودجه عملکردی.	آمار توصیفی (Descriptive Statistics)	توصیف پاسخ‌دهندگان و متغیرها
اگر بخواهید تفاوت معنادار در دیدگاه‌ها را بر اساس ویژگی‌های پاسخ‌دهندگان (مانند سابقه کار، پست سازمانی یا نوع سازمان) بررسی کنید.	آزمون T یا ANOVA	بررسی تفاوت‌ها (اختیاری)

۳. تجزیه و تحلیل داده‌های ثانویه (اسناد مالی و عملکردی)

از آنجا که مدل شما بر مبنای KPIها است، لازم است داده‌های تاریخی سازمان‌ها (اسناد گزارش عملکرد و بودجه) نیز تحلیل شوند تا مدل طراحی‌شده با واقعیت‌های موجود همخوانی داشته باشد.

هدف از روش	روش تجزیه و تحلیل	منبع داده
استخراج KPIهای مورد استفاده فعلی، بررسی ثبات یا تغییرات آن‌ها در طول زمان، و مقایسه KPIهای عملیاتی واقعی با KPIهای طراحی شده در مدل جدید.	تحلیل محتوای اسنادی (Document Content Analysis) و تحلیل روند زمانی (Trend Analysis)	اسناد و گزارش‌های مالی/عملکردی

۱. مرحله اول (کیفی): ساختار مدل از دل داده‌ها و اجماع خبرگان بیرون کشیده می‌شود.
۲. مرحله دوم (کمی): ساختار استخراج شده در مرحله اول از طریق SEM بر روی داده‌های جامعه آماری آزمون و تأیید می‌شود تا به عنوان "مدل بهینه" نهایی شود.

۴-۷) فرایند تحقیق را به صورت فلو چارت گام به گام ترسیم نمایید:

Exploratory Sequeectial Mixued Methons Research Process

1	Qualitivity Phase (Exploration):
1. Start	Define Intoriews/Select Mixed Mollection
2. Step 2	Thematic Analysis & KPI Extraction
4. Step 4	Initial Model Proposal & Expert Review (Content Validity Check)
5. Step 5	Loop Back if Review Fails

Transition: 6 Finalized Qualitivity Model → Prepare Quantitative Questionnaire

7	Quantitive Phase (Validation):
7. Step 7	Sample Selection & Data Collection via Questionnaire.
8. Step 8	Confirmatory Factor Analysis (CFA) for Construct Validity & Reliability (Cronbach's Alpha)
9. Step 9	Structural Ecuation Modeling (SEM) to Tem Hypothesse.
10. Step 10	Final Model Evaluation & Refimments
11. End	Final Optimized Performance Budgeting Model (The Result)

۵- تعریف واژه ها و اصطلاحات تخصصی (با ذکر مرجع) :

واژه تخصصی	تعریف	مرجع اصلی پیشنهاد شده
بودجه‌ریزی عملکردی Performance-) Based Budgeting - (PBB	یک رویکرد بودجه‌ریزی که در آن تخصیص منابع مالی به طور مستقیم با نتایج، خروجی‌ها و عملکرد واقعی سازمان‌ها مرتبط می‌شود. هدف اصلی آن افزایش کارایی، اثربخشی و پاسخگویی دولت از طریق تمرکز بر دستیابی به اهداف استراتژیک است.	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور (سابق) و قوانین برنامه و بودجه کشور؛ یا منابع بین‌المللی مانند OECD/IMF.

مرجع اصلی پیشنهاد شده	تعریف	واژه تخصصی
Parmenter, D. (2015). Key Performance Indicators: Developing, Implementing, and Using Winning KPIs.	یک معیار کمی یا کیفی قابل اندازه‌گیری که نشان‌دهنده میزان موفقیت یک سازمان یا فعالیت در دستیابی به اهداف استراتژیک خود است. KPIها باید شفاف، قابل اندازه‌گیری، مرتبط و قابل دسترس باشند.	شاخص کلیدی عملکرد (Key Performance Indicator - KPI)
کلیات روش تحقیق (مثلاً کَریدور، هومن یا سایر اس).	یک چارچوب یا نقشه ذهنی (Diagrammatic Representation) است که روابط فرضی و مورد انتظار میان متغیرهای کلیدی تحقیق (مؤلفه‌ها، ابعاد، سازه‌ها و روابط علی آن‌ها) را پیش از آزمون تجربی نشان می‌دهد.	مدل مفهومی (Conceptual Model)
Creswell, J. W. (2014). Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches.	رویکردی پژوهشی که در آن جمع‌آوری، تحلیل، و تفسیر داده‌های کمی و کیفی به طور همزمان یا متوالی در یک مطالعه واحد صورت می‌گیرد تا فهم عمیق‌تری از مسئله پژوهش حاصل شود.	روش تحقیق ترکیبی (Mixed Methods Research)
Bagozzi, R. P. (1988). The role of measurement in marketing research.	یک تکنیک آماری در چارچوب مدل‌سازی معادلات ساختاری که برای آزمون این فرضیه استفاده می‌شود که تعداد مشخصی از متغیرهای پنهان (عوامل) مسئول ایجاد همبستگی مشاهده شده بین مجموعه‌ای از متغیرهای مشاهده‌شده (گوپه‌های پرسشنامه) هستند.	تحلیل عاملی تأییدی (Confirmatory Factor Analysis - CFA)
Byrne, B. M. (2010). Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications, and programming.	یک روش آماری چندمتغیره قدرتمند است که به پژوهشگر اجازه می‌دهد روابط پیچیده بین متغیرهای مشاهده‌شده و متغیرهای پنهان را همزمان آزمون کند و میزان برازش کلی مدل نظری با داده‌ها را بسنجد.	مدل‌سازی معادلات ساختاری (Structural Equation Modeling - SEM)
هومن، ح. (۱۳۹۴). روش‌های تحقیق در علوم انسانی و اجتماعی.	کل مجموعه افراد، سازمان‌ها یا واحدها که پژوهشگر قصد دارد نتایج تحقیق را به آن‌ها تعمیم دهد. در این پژوهش، شامل کلیه دستگاه‌های اجرایی مشمول قانون بودجه کشور است.	جامعه آماری (Statistical Population)

۶- سازمانهایی که در انجام پژوهش همکاری می کنند :

ردیف	نام سازمان	نوع و میزان همکاری
۱		
۲		
۳		

۹- فهرست منابع و مآخذ (APA) :

- قوانین و مقررات بودجه‌ای کشور (قانون محاسبات عمومی کشور و قانون برنامه و بودجه کشور) و اصلاحیه‌های بعدی
- سازمان برنامه‌ریزی و بودجه کشور (یا معاونت مربوطه): بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های ابلاغی سازمان برنامه و بودجه (به عنوان نهاد متولی امر بودجه‌ریزی در دولت) .
- کتب تخصصی حسابداری دولتی و مدیریت مالی عمومی در ایران (آثار اساتیدی چون دکتر مهدی مرادی، دکتر عباسعلی صفایی و دیگر متخصصان مرتبط با حوزه مالیه عمومی ایران.)
- هومن، دکتر هادی. کتاب “روش‌های تحقیق در علوم انسانی و اجتماعی”.
- Parmenter, David. “Key Performance Indicators) Developing, Implementing, and Using Winning KPIs, 2024
- Kaplan, Robert S. & Norton, David P. (Balanced Scorecard – BSC. 2020
- Creswell, John W. & Creswell, J. David “Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches” 2020
- Byrne, Barbara M. “Structural Equation Modeling with AMOS: Basic Concepts, Applications, and Programming” .2021

۱۰- نظریه کمیته داوران به نمایندگی از شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه :

در تاریخ ----- موافقت شد. ☐

در تاریخ ----- رد شد. ☐

در تاریخ ----- جهت انجام اصلاحات به دانشجو ارجاع داده شد. ☐

نام و نام خانوادگی و امضاء اعضاء کمیته داوران

تاریخ

* این فرم توسط دانشجو تکمیل شده و پس از تایید توسط استاد راهنما به آدرس ایمیل proposal@mehralborz.ac.ir و دانشجو (جهت اطلاع) ارسال گردد.